

and the personal and family situation of the convicted person during the serving of the prison sentence.

The court's adjudication that a sentence should be carried out in part as community service shall, pursuant to the provisions of this Code relating to a suspended sentence, also include custodial supervision and one or more instructions.

If a convicted person fails, either fully or in part, to perform community service tasks or significantly fails to comply with instructions within protective supervision or avoids contact with the supervisory officer, or in any other way fails to comply with his community service obligations, the court shall decide, that the imposed prison sentence be enforced so that it corresponds to the work not performed.³

Alternative criminal sanctions were mentioned as substitute for short-term imprisonment but the number of imposed alternative sanctions shows that the aim was not reached.

The author believes that unhidden privileging of the perpetrators of criminal offences on damage of victims raises serious doubts whether the equality before the law guaranteed by the article 14 of the Constitution of the Republic of Slovenia is still in force.

The feeling of victims that they are betrayed and without appropriate legal protection because the perpetrators are not sentenced on just deserts, raises serious doubts in justice and the rule of law which are essential elements of every democratic society.

Literature

1. Paragraph 4 of Article 86 of the Criminal Code.
2. Paragraphs 5, 6 and 7 of Article 86 of the Criminal Code.
3. Paragraphs 8, 9, 10 and 11 of Article 86 of the Criminal Code.

УДК 341.363 (043.2)

Акімов М.О., к.ю.н., доцент,
Національна академія внутрішніх справ, м. Київ, Україна

ВІД ГААГИ ДО АМСТЕРДАМА: НЕВДАЛІ СПРОБИ РЕГУЛЮВАННЯ ПОВІТРЯНИХ БОМБАРДУВАНЬ ЗАСОБАМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Від першого польоту братів Райт у 1903 р. не минуло і десяти років, як з літальних апаратів почали вести розвідку та скидати бомби на супротивника (це сталося під час італійсько-турецької війни 1911-1912 рр. та Першої балканської війни 1912-1913 рр.). Проте по-справжньому масовим застосування авіації стало у Першу світову війну 1914-1918 рр., коли у пошуках виходу з «глухого кута» позиційної війни на Західному

фронті противники вдалися до бомбардування ворожих воєнно-промислових об'єктів. Такі дії одразу набули рис стратегічної кампанії. І хоч неприцільне скидання бомб призводило лише до жертв серед цивільного населення та руйнувань житлових будинків, командувач повітроплавних сил Німеччини Петер Штрассер стверджував: «У наш час більше не існує некомбатантів... Сучасна війна – тотальна війна» [1, с. 79-80] та вважав повітряні бомбардування засобом досягнення рішучої перемоги у війні.

Багатомільйонні людські втрати спонукали уряди країн Антанти до пошуку шляхів встановлення обов'язкових для дотримання заборон на застосування певних засобів і методів ведення війн. Створена рішенням Вашингтонської конференції спеціальна комісія юристів із Великої Британії, Франції, Італії, Японії та Нідерландів у грудні 1922 – лютому 1923 рр. у Гаазі розробила проект загальнообов'язкових Правил повітряної війни [2], заснований на загальних принципах міжнародного права, усталених звичаях та чинних законах війни.

У ст. 24 цих Правил містився перелік законних цілей (скупчення військ, заклади (установи), склади, об'єкти промисловості, комунікації та транспорту, що використовуються виключно з воєнною метою); у разі ж неможливості ураження воєнних цілей без ризику невибіркового заподіяння шкоди цивільним об'єктам слід було утримуватись від бомбардування. Бомбардування ж міст, селищ чи окремих будівель, розташованих поблизу зони бойових дій, заборонялось. Так само заборонялось бомбардування виключно з метою тероризування цивільного населення, знищення чи пошкодження цивільної власності, завдання поранень некомбатантам (ст. 23); держави-учасниці зобов'язувались забезпечити споруди культового, мистецького, наукового, благодійного значення, лікарні, госпітальні судна та історичні пам'ятки (ст.ст. 25-26).

Через взаємну недовіру країн-переможниць, що швидко виникла після Першої світової війни, та через те, що світова спільнота не до кінця усвідомила загрози та наслідки, що їх несла повітряна війна, Гаазькі правила повітряної війни так і не набули чинності (їх положення визнавались як такі, що носять звичаєвий характер). Загальнообов'язковий характер у міжнародному праві в частині регламентації повітряних бомбардувань мали положення: Конвенції про закони та звичаї сухопутної війни 1899 р., ст. 22 якої уперше закріпила, що право ворогуючих сторін обирати засоби ураження супротивника не є необмеженим [3]; Декларації про заборону метання снарядів та вибухових речовин із повітряних куль чи інших подібних апаратів 1899 р., що була прийнята як тимчасовий акт і залишалась чинною лише п'ять років [4]; Конвенції про закони та звичаї сухопутної війни 1907 р., ст. 25 якої забороняла атаку чи бомбардування у будь-який спосіб незахищених міст, селищ тощо [5].

Масовані бомбардування Ефіопії італійською авіацією у 1935-1936 рр., а також нищівні повітряні нальоти німецької та італійської авіації на іспанські Дуранго і Герніку та японської – на Шанхай у 1937 р. продемонстрували значне зростання руйнівних можливостей авіації. За ініціативою прем'єр-міністра Великої Британії Н. Чемберлена Ліга Націй своєю резолюцією від 30 вересня 1938 р. визнала умисне бомбардування цивільного населення таким, що суперечить принципам міжнародного права, спричиняє зайві страждання та не є виправданим з точки зору воєнної необхідності [6]. Проте цей крок не мав жодних реальних наслідків: Німеччина та Японія залишили лави згаданої міжнародної організації у 1933 р., Італія – у 1937 р., тому одностайний заклик держав-учасниць Ліги Націй був фактично адресований в нікуди.

Трохи раніше, 2 вересня 1938 р., під час 40-ої Конференції Асоціації міжнародного права в Амстердамі був схвалений проект Конвенції про захист цивільного населення від новітніх засобів війни [7]. Згідно нього заборонялось повітряне бомбардування з метою тероризування цивільного населення (ст. 4), бомбардування у будь-який спосіб міст, портів, селищ та будівель, що є незахищеними (ст. 2), а захищених – за неможливості безпомилково відрізнити воєнні об'єкти (ст. 3). Законним було лише бомбардування збройних сил, об'єктів та ліній воєнних комунікацій; у разі, якщо їх розташування ставило під загрозу спричинення шкоди цивільне населення, слід було утриматись від бомбардування (ст. 5). Однак і цьому проекту також не судилося бути прийнятим. Знадобилися сотні тисяч загиблих внаслідок повітряних бомбардувань в роки Другої світової війни, аби людство усвідомило потребу унормування ведення повітряної війни.

Література

1. Lawson, Eric. The first air campaign: August 1914 – November 1918. Cambridge, MA: Da Capo Press, 2002. 250 pp.
2. The Hague Rules of Air Warfare: drafted in December, 1922 – February, 1923. URL: <https://ihl-databases.icrc.org/ihl/INTRO/275?OpenDocument>.
3. Convention on Laws and Customs of War on Land: adopted on July 29th, 1899. URL: http://avalon.law.yale.edu/19th_century/hague02.asp.
4. Declaration to Prohibit the Launching of Projectiles and Explosives from Balloons and Other Methods of Similar Nature: adopted on July 29th, 1899. URL: <https://ihl-databases.icrc.org/ihl/INTRO/160?OpenDocument>.
5. Convention on Laws and Customs of War on Land : adopted on October 18th, 1907. URL: http://avalon.law.yale.edu/20th_century/hague04.asp.
6. Protection of Civilian Populations against Bombing from the Air in Case of War: resolution of the League of Nations Assembly, September 30th, 1938. URL: <http://www.dannen.com/decision/int-law.html>.
7. Convention for the Protection of Civilian Populations Against New Engines of War: drafted on September 2nd, 1938, in Amsterdam. URL: <http://hrlibrary.umn.edu/>

УДК 343:12:[343.132-051+343.163](477) (043.2)

Борейко Г.Д., к.ю.н.,
заступник прокурора Львівської області, м. Львів, Україна

ЧИ МОЖУТЬ ПОСАДОВІ ОСОБИ ЗЛОВЖИВАТИ ПРАВАМИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ?

Вже тривалий час у теорії та правозастосовній практиці існує проблема щодо розуміння зловживання правом у процесуальних галузях права, і кримінального процесуального зокрема. А питання чи можуть посадові особи, які ведуть кримінальний процес зловживати своїми правами є не менш складним.

Як відомо, у кримінальному провадженні завжди беруть участь дві сторони: обвинувачення та захисту, на яких покладається обов'язок виконання завдань кримінального провадження, передбаченого ст. 2 КПК України. Їх участь в кримінальному провадженні побудована на змагальній основі шляхом забезпечення їх рівними процесуальними правами, а ефективність виконання цих завдань досягається, в першу чергу, через належне здійснення його сторонами своїх прав та обов'язків.

Суб'єкти, які наділені правами, як правило, вільні у виборі форми їх реалізації, тобто мають можливість вільно ними розпоряджатися, одночасно, на жаль, мають і можливість зловживати ними. Таке зловживання стає можливим через те, що законодавець не зміг правильно закріпити баланс різних інтересів у КПК України, чим і користується уповноважений суб'єкт.

В залежності від того, ким допущено зловживання правом, в юридичній літературі, зокрема, Даровских О.І. [1, с. 9] таких суб'єктів поділяє на посадових осіб, які здійснюють кримінальне судочинство (суддя, прокурор, слідчий, керівник органу досудового розслідування), учасників процесу (обвинувачений, підозрюваний, захисник, потерпілий, цивільний позивач і цивільний відповідач), інші учасники кримінального процесу (свідок, експерт, спеціаліст).

Однією із дискусійних тем при вивченні зловживання правом у кримінальному провадженні є невизначеність того, чи всі із вище перелічених суб'єктів можуть зловживати правами.

Думки з даного приводу розділились, кожна з яких має своїх прихильників. Одні автори притримуються позиції, що посадові особи є суб'єктами зловживання правом у кримінальному провадженні, інші – заперечують таку позицію. Розбіжності ніж цими двома думками спровокувало неототожнення (відмінність) зловживання правами і